

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus XXI. Axiomata Generalia circa Concilium Tridentinum è Fagano
excerpta, cum necessariis, sive ad illorum confirmationem, sive ad
confutationem Observationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Verùm hæc differentia inter hunc locum & anteriores non impedit, quominus probet doctrinam extra Canones contentam, non minus certam esse, quam quæ in Canonibus ex illâ clarè deducta, cum ista aliud non sit, quam consequitio illius.

TITULUS XXI.

AXIOMATA GENERALIA circa Concilium Tridentinum è Fagnano excerpta, cum necessariis, sive ad illorum confirmationem, sive ad confutationem Observationibus.

I.

Quod sit contra decreta hujus Concilii nullum non est, nisi cum nullitatis pœna Decreto adjecta est. Juxta hæc regulam exponendum est Decretum irritans confirmationi junctum (quippe Diploma confirmatorium annullat actus his Decretis contrarios) ita, ut non cadat nisi in actus nominatim à Concilio irritatos, cap. 8. de Constit. n. 27. usque ad finem, ubi variis exemplis demonstrat curam, quâ Concilium Decretis quibusdam nullitatis pœnam apposuit, secus verò in cæteris; undè meritò concludit, Concilium sic declarasse, se eos duntaxat annullare velle, quos nominatim sub pœna nullitatis complexum est: Quoad Bullam confirmationis; jure observat, eam Decretorum naturam non mutare, sed qualia ea reperit, talia conservare, generali nullitatis pœnâ adjectâ duntaxat in actus, quibus Decretorum executio impediri posset.

I I.

Pontifex Decretis Concilii non subjicitur, tum etiam cum id prohibet Concilium, quod facere solebat Pontifex, vel aliquid præcipit circa id, quod non fit nisi per autoritatem Sedis ejus, ratione reservationis, quæ ipsi facta est, velut Accessum aut Regressum ad Beneficia, dispensationes circa Matrimonium, dispensationes ab irregularitate, Exemptiones, Mandata Apostolica, Coadjutorias cum futura successione &c. quippe Synodus his in Decretis, suggerit tantum Pontifici, æquum aut congruum esse, ut faciat, aut secus. Ad hoc probandum laudat Autor in cap. 49. de Elect. n. 27. quædam capita in quibus Concilium circa eos Casus utitur his verbis, *Confidit Sancta Synodus. Cap. 21. Sess. XXV. de Regular. vel his, optat Sancta Synodus cap. 17. Sess. XXIV. aliave similia, nec attendit, quòd, si duo vel tria sint loca, in quibus his temperamentis utitur Synodus, sunt triginta in quibus præceptum vel prohibitio expressa sunt. Talia sunt, præ cæteris, ea in quibus omni privilegio disertè derogat; ea enim tam de futuris, quam de præsentibus intelliguntur; ea in quibus dispensationes absque Causâ legitimâ interdicit; ea in quibus præcipit, eas gratis concedi; ea in quibus Ordinariorum autoritatem restituit, sive adversus Reservationes, sive adversus Exemptiones; ea in quibus Commendas prohibet; ea in quibus prohibet dispensationem ab homicidio voluntario & præmeditato; ea in quibus Indulgentiarum & Censurarum pravos usus damnat: videantur cap. 2. & 11. Sess. VII. cap. 7. 8. 10. Sess. XIV. cap. 5. Sess. XXII. cap. 12. 15. Sess. XXIII. cap. 5. Sess. XXIV. de reform. matr. cap. 6. 9. 10. Sess. XXIV. de ref. c. 8. 9. 11. Sess. XXV. de Regular. cap. 3. 7. 18. Sess. XXV. de reform.*

Idem Autor haud etiam intellexit id, quod nihilominus videtur manifestum cap. 21. Sess. XXV. de Regular. ubi Concilium verbum *confidit*, adhibet, jubere, ut ii, qui à Pontifice impetrarant in Commendam Abbatias, Capita Ordinum, vel eorum filias, habitum Religionis intra sex menses assumerent vel renuntiarent, secus eorum Beneficium vacaret; quod perspicuam continet prohibitionem ea deinceps in Commendam concedendi.

Percipere etiam potuisset, quòd Synodus non valens ob temporum perversitatem aut corruptelam, sub regulâ restituere omnia Beneficia Regularia in Commendam

data, coacta fuit curam hanc Pontifici credere, & ab ejus prudentiâ ac pietate medicinam hujus mali jam inveterati expectare, ipsique suggerere ut in Beneficiis Conventualibus sub Commenda actû positis, constitutos provideret Superiores Religiosos Professos, qui suo cæteros exemplo informare possint, & vacatura conferret tantum Regularibus virtute & sanctimonia probatâ commendatis.

Jam verò animadvertere potuisses in Cap. 17. Sess. XXIV. de reform. ubi Concilium verbo, *optat*, utitur Pontificem alloquendo, Concilium ibi pluralitatem Beneficiorum sive in Titulum, sive in Commendam, etiam Cardinalibus expressè prohibere, cum unum ad honestam sustentationem sufficit; Clericisque in eo casu constitutis præcipere, ut unum eligerent, cæterisque sex intra menses renuntiarent; irritare Uniones ad vitam, quibus eludebatur intentio Canonum, qui plura Beneficia possidere prohibent; hisque dispositionibus auferre Pontifici potestatem eidem personæ plures Episcopatus, aut plures Parochias, vel Episcopatum cum Parochiâ concedendi, & facultatem faciendi Uniones ad vitam, quibus tum juribus ex ætate fruebatur.

Votum sive optatum Synodi circa eos versatur, qui è pluribus Beneficiis incompatilibus, quorum neutrum ad eorum sustentationem sufficit, cæteris resignatis, unum servaverint, ut eorum egestati viâ, quam aptiorem duxerit, provideat consulat-ve Pontifex.

I I I.

Concilium Tridentinum Conciliis anterioribus etiam Generalibus contrarias Constitutiones condens, iis derogare non solet clausulâ speciali; idem est mos ejus circa privilegia in Corpore Juris contenta, quæ idcirco Juris communis sunt pars, contra quæ statuit sine derogatione expressâ. v. Commentarium Fagnani in cap. nonnulli 28. de Rescriptis n. 42. & seq. ubi multa exempla utriusque facti colligit, ut respondeat ad hunc Textum, & ad cap. 3. de Capell. Monach. quæ docent Rescripta Pontificum, sive gratiæ, sive justitiæ, quæ Conciliorum Generalium dispositioni adversantur, pro nullis habenda esse, nisi illis nominatim derogaverint. Autoris ad hanc preciosam contrarietatem responsio est vel esse debet, quòd Religio Pontificum decipi possit, eos ad faciendam Rescripta inducendo, quæ Conciliorum Generalium dispositioni adversentur: occupationum illorum moles, partium enixa, molestæque supplicationes, assidua sollicitationes, eos huic periculo objiciunt; fieri potest; ut defessi non attendant ad hanc contrarietatem. Concilia autem Generalia his incommodis non subjacent; suas cum maturâ deliberatione Constitutiones condunt, & plenâ judicii libertate; contrarietas cum Constitutionibus præcedentibus non percipi nequit à magna peritorum virorum copiâ; itaque voluntaria semper ea est, atque rationi congrua, necessitas vel publica Ecclesiæ utilitas, Leges anteriores ab eis immutari, post alterutrius perfectam cognitionem postulant; contrarietas sola Concilii voluntatem probat, non autem sufficit ad certos nos de Pontificis voluntate faciendos. Rationes allatæ discrimen hoc instituerunt.

Quod de Conciliorum Generalium Decretis Conciliorum anteriorum dispositioni contrariis dictum est, ad Pontificias Constitutiones extendi debet Juri Communi adversantes; quod tam ex illorum Conciliorum Definitionibus, quam ex illorum Decretorum Decretalibus coalescit. Illæ huic derogant etiam sine mentione expressâ. Cap. 1. de Constit. in 6. quoniam ut ibi ait BONIFACIUS VIII. *jura omnia in scriinio pectoris sui censetur habere Romanus Pontifex.*

I V.

Concilium Tridentinum, quamvis præcedentibus Conciliis Generalibus non minus sit venerandum eadem non gaudet prerogativâ, quâ fruebantur illa, quoad nullitatem Rescriptorum Pontificiorum ipsis con-

contrariorum: hæc contrarietas ea non reddit irrita, quamvis mentionem voluntatis ipsi derogandi clausulâ expressâ, sive generali ve speciali, non faciant. Hoc disertè affirmat FAGNANUS in *cap. 22. de Concess. præb. n. 36.* idque ut probet, laudat Diploma quoddam à Pio V. *motu proprio* factum, à GARCIA relatum de *Benef.* atque aliquot Declarationes Cardinalium hoc asserentes. Ratio est, juxta hunc Autorem, quòd Concilium Sedis Apostolicæ auctoritatem exceperit Capite expresso, scilicet, 21. Sess. XXV. de *Reform.* hæc si sit Pontificum sententia, ea menti Concilii repugnare videtur, quòd aliud declarare non intendit nisi, Sedem Apostolicam jus habere ab ipsius Decretis dispensandi, iisdemque ob legitimam causam, derogandi. Id probatum fuit in Dissertatione consultò in hoc argumentum factâ, in quâ ostenditur, Concilium Tridentinum expressisse duntaxat id, quòd in omnibus Decretis Conciliorum Generalium subintelligitur; nempe, Pontificem, quatenus Ecclesiæ Caput, quam hæc Concilia repræsentant, esse primum ex ejus Ministris, qui jus habeat dispensandi ab ejus Legibus in casibus, in quibus ab iisdem Legibus Concilium, si congregatum esset, dispensaret, item iisdem in casibus similibus derogandi, illasque interpretandi in dubiis circa earum veram sententiam emergentibus. Pontificis officium peculiare est, supplere defectum Concilii quòd non subsistit; atque hoc in capite unam ex ejus facultatibus exercere eum, iisdem cautione & prudentia, quibus illud uteretur, si etiamnum congregatum esset.

V.

Concilii Tridentini interpretatio reservata est Pontifici, iisve, quibus illam committit, sive de illâ agatur, quæ vim Legis Universalis habere debet, sive de illâ, quæ vim Legis specialis tantum obtinere debet, ut qualis est interpretatio Conciliorum Provincialium, aut Synodorum Diœcesanarum. FAGNAN. in *cap. 12. de Judiciis* hoc argumentum penitus tractat. Fieri nihilominus potest interpretatio per Consuetudinem generalem, & à Doctoribus in eorum prælectionibus operibus-ve. Quòd de consuetudine dicit n. 83. reperitur, & in *cap. 14. de atat. & qualitat. ordinand. n. 47.*

Hæc duæ exceptiones valdè imminuunt reservationem. Consuetudo quippe legitime præscripta vi Legis pollet, Doctorumque interpretationes communes factæ in Consuetudinem transeunt.

Hujus reservationis nullum est exemplum in sæculis præcedentibus. Concilia Localia, Synodique etiam Diœcesanæ semper facultatem habuere Concilia Generalia interpretandi. Ratio reservationis à periculo petita, ne libertas his Conciliis aut Synodis relicta, confusionem pareret, occasio-ve fieret perversionis, aut aliis præ interpretationis, nullam prioribus sæculis vim habere visa est. Credebatur Archiepiscopos & Episcopos à Spiritu Sancto ad regendam gregis Christi commissam sibi partem, tum per Doctrinam, tum per administrationem Sacramentorum præpositos, ab eodem Spiritu accipere auxilia ad curandas oves suas necessaria; certique duntaxat casus excipiebantur, quorum difficultas, aut gravitas consulendum esse gregis Caput suadebant; Pastoribus ipsi inferioribus decisionem ferre non audentibus, aut circa decisionem non consentientibus, in quo sequebantur præceptum DEUTERON. *Cap. 17.* nempe Sacerdotes, Levitas, ac Judices, qui Hæbreos extra Hierosolymorum Urbem regunt, summum Sacerdotem & Sanedrium consulere debere in casibus ambiguis & difficilibus, in quibus judicium varium erat. Hinc nata est reservatio Gaularum Majorum ad Apostolicam Sedem.

Decretum 5. *Continuationis* Sess. XXV. Pontifici suppeditavit occasionem sibi reservandi jus interpretandi Decreta Concilii, in eo quippe legitur, quòd si aliqua oriatur difficultas in receptione Decretorum ejus, aut petat aliquis aliquam Declara-

Tom. I.

tionem, sive Definitionem novam, sperat Concilium, fore, ut Pontifex provideat necessitatibus Provincialium, sive accersendo è locis, in quibus difficultas emerferit, viros, quos idoneos arbitrabitur ad suggerendam sibi Definitionem, sive Concilium in hunc finem convocando, sive aliam viam eligendo, quàm opportuniorem ducet, ad procurandas Dei gloriam & Ecclesiæ quietem.

Prima harum viarum necessaria videtur, quoad omnes casus, in quibus Decreta Concilii executioni mandari non potuerant, nisi turbas gignendo; tales sunt Casus, in quibus inveteratis Provincialium usibus, Nationisque moribus adverfantur: tunc enim obtinet, HONORII III. dictum *cap. 9. de Consuetud. Consuetudinis non levis est auctoritas, & novitates plerumque pariunt discordias.* His igitur in casibus audiendi essent viri peritiores ac sapientiores Provinciae, ut ex eorum sententiâ temperarentur Decreta, vel mores in integrum perseverare sinerentur. Secundæ viæ locus esse posset, cum plurimorum Regnorum interest in expositione vel modificatione quorundam Decretorum, quorum executio cum publicâ pace repugnat; tum enim vix illorum Regnorum necessitatibus consuli potest, absque convocatione Concilii Generalis; alia qualibet auctoritas sufficere non videtur ad sopiendas turbas, quas ejusmodi Decreta pariunt, vel gignere possunt.

Neglectis Pontifex viis, quas efficacissimas fore credibile est, Congregationes præfatas instituit, quæ cum sapius à locis remotæ sint, in quibus Decreta non placent, minùsque idoneæ dispositæque ad nocendam mali gravitatem, causam ejus, ac remedium necessarium, vix ipsi mederi valent; undè fit, ut multæ sint Provinciae, ac forsân Regna, in quibus via electa exiguum auxilium afferat, sive quoniam Declarationes illic non admittantur, sive quia tantillam auctoritatem habere, ac perexiguam utilitatem afferre possint.

Indè etiam factum est, ut in quibusdam ex iis Regionibus Principes juxta consilium Episcoporum & Magistratum, repudiarent Decreta, quæ Nationis moribus penitus adversa duxerunt & temperaverint alia, prout necessitates publicæ postulare visæ sunt.

V I.

Quamvis liceat Doctoribus Concilium Tridentinum ex occasione interpretari, idque postulantis argumento quòd tractant, quæstione-ve, quam discutunt, eorum tamen interpretationes sic incidenter factas in unum corpus cogere, easque ad singula Concilii Decreta accommodare non licet: quippe cum BARBOSA id fecisset in Opere suo, quòd inscribitur *Remissiones*, illud in *Indicem* fuit relatum ex jussu GREGORII XV. die April. 27. an. 1621. FAGNAN. in *cap. 12. de Judiciis n. 58.* sed cum ejus interpretatio indirecta tantum esset, & restringendæ sint pœnæ, agnitum fuit, Autorem non incurrisse excommunicationem in eos latam, qui *Notas* in Tridentinum edere attentabant. Ex adversò, cum Hispanus quidam *Glossam* in Tridentinum Hispanicâ Linguâ scripsisset, opus ejus non solum fuit damnatum, verum etiam declaratum fuit, Autorem in excommunicationem à Pio IV. latam impegisse. FAGNAN. *ibid. n. 57.*

Remissiones BARBOSÆ ad calcem Decretorum Concilii Tridentini excusæ sunt *Turnonii* an. 1621. cum *Præfatione Auctoris*, in quâ contendit, Pontificem non damnare interpretationem è Jure communi quæsitam; sed eam tantum, quam ex cerebro suo hauriunt Auctores, quamque vocat, *capitulosam*, & laudat plura exempla Legum aut Constitutionum Principum, quarum, interpretatio interdicta erat, quæ nihilominus juxta Jus Commune expositæ fuere; id Principibus ægrè hand ferentibus adjecerat, se referre tantum sententias aliorum circa Decreta Concilii, illorumque expositiones ordinare. Hæc illum ratio non eripuit à Censurâ, quoniam *relatum est in referentè, in ejusmodi collectione esse interpreta-*

Q 3.

tiones

tionem implicitam per sententias aliorum & quamdam annotationem perpetuam in Concilium. Hæc sunt verba FAGNANI. Monitum ad Lectorem, cui inserta est hæc Prefatio, aliam continet assertionem FAGNANI doctrinæ dissonam; scilicet, in Declarationibus Cardinalium notari diem, quo edita sunt, easque, quibus dies apponitur, esse præstantiores. Contrarium docet FAGNANUS, ut in Observationibus circa Declarationes illas dictum fuit.

TITULUS XXII.

Discussio Interpretationum FAGNANI circa Decreta Concilii Tridentini laudata in INDICE Literæ T. sub hoc Titulo, Concilium Tridentinum, ubi Sessionum Ordo servatur

Duplex momentum ad discutiendas has interpretationes inducit. Autor Congregationis Concilii interpretis diutissime fuit à Secretis; callebat præterea perfectissime artem distinguendi Declarationes falso huic Congregationi attributas, ab eis, quæ sunt verus ejus fœtus. Hæc autem magnam auctoritatem habent in multis regionibus: magni igitur quoad omnes Nationes refert, non ignorare sententiam ejus Autoris circa hæc Decreta, pluribusque locis utile est noscere Declarationes ejus generis, quarum mentionem facit.

CAPUT I.

Caput 13. de ætate & qualitate Capita 4. & 5. de tempore Ordinationis.

Quod dicit in Cap. 13. Sess. VII. exponendo Cap. 13. accipimus, de ætate & qualitate. nullam patitur difficultatem: secus est de ejus dictis in Cap. 1. Sess. XIV. in expositione Cap. 4. & 5. de tempore Ordinationis.

Ut intelligatur id, in quo Autoris interpretatio laborat, observandum est, intelligentiam Capituli pendere à Prefatione Sessionis, in qua Synodus exponit, magni referre, ut Episcopus Clericos vitiosos coercet, eos maxime quibus animarum cura commissa est; secus enim Laicos corripere frustra tentabit, qui dubio procul ipsi objicient, eum in Clericis à quibus exemplum petere debent, eadem vitia tolerare; si vero Clericus vitiosus eorum correctionem suscipiat, huic respondebunt eum ipsum id, quod redarguit, facere: undè concludit, Episcopum monere debere Clericos suæ Dioceseos, ut irreprehensibilem vitam agant, quia DEUS illis præcipit, ut sanctimoniam suam imitentur, & PAULUS eos objurat, ut Ministerium suum pravè agendi ratione, obrectationibus non objiciant; nihilque ipsum omittere debere, ut monitiones suas efficiat salubres: ut igitur via ad id conducentes aperiantur Episcopo, Synodus Canones sequentes condit. Primus Canon plures ejusmodi rationes disertè continet; scilicet 1. possit Episcopus promotionem ad Ordines Sacros, & promotionem ad Dignitates propter crimen occultum interdiciere, quocumque modo etiam extrà judicium 2. Vir ejusmodi repulsam passus nullà permissione, renitente Episcopo, impetratà juvari possit; 3. qualibet ejus, quem Episcopus, ab Ordinibus aut Dignitatibus suspenderit, restitutio inutilis sit, nisi Episcopus ei consenserit.

Difficultas in eo versatur, an Clausula in priori parte expressa, quacumque ex causa etiam ob crimen occultum, quomodolibet etiam extrajudicialiter, extendatur ad potentiam suspendendi ab Ordinibus & Dignitatibus tertio Canonis membro concessam. Contendit FAGNANUS eam extendi; sive quia sermonis contextus id postulat, sive quia, nisi hoc ita esset, Concilium, quoad hunc casum, nullam facultatem novam concederet; videtur autem id intendisse in tri-

bus his capitibus, sententiam suam confirmat Declaratione Cardinalium. Cap. 5. n. 7.

Adversus opinionem istam objici potest in rebus odiosis extensioni non esse locum; qualis est suspensio, quæ pœna est, & proinde res odiosa. Ostensum fuit in tractatu de Censuris, eas ferri non posse ob delicta occulta, ab eo solo, qui eas ferri cognita, nec in Judicio probata. Valdè discrepant suspensio à receptis Ordinibus, & exclusio à recipiendis; hæc non est Censura, sed declaratio, quæ Episcopus, cujus Officium est ad Ordines vocare, significat sibi non placere, ut aliquis promoveatur. Hac prohibitionem nemini injuriam facit, quoniam Ordines nemini debentur; promotio est Actus gratiæ, & non Justitiæ; exclusio à gratiâ non est ignominia, & fieri potest sine scandalo. Contra, suspensio pœna est, quæ privat jure acquisito, quæ suspensio turpis est, & publicum scandalum parit, cum non apparet eam ex justâ causâ proficisci. Censura debet ferri in scriptis, ejusque causa nominatim exprimenda est; porro, crimen occultum exprimi nequit in suspensione, quin scandalum generetur.

Huic objectioni nulla responsio legitima satisfacere videtur, & quanto diligentius hoc Caput 1. Sess. XIV. perpendimus, tanto magis nobis suademus, illud nihil novi statuere, nisi, ut Episcopus, possit excludere ab Ordinibus ob crimen occultum, contra dispositionem Cap. 4. de tempor. Ordin. & ut nemo ex iis, qui sic excludentur, sui promotionem sperare possit, ex vi cujuslibet permissionis à Pontifice contra Episcopi voluntatem impetratæ; item, ut nemo ex iis, quos ab Ordinum exercitio, ob legitimam causam, ritèque probatam, Episcopus suspenderit, restitui possit ex vi similis Rescripti aut Licentiæ. Hæc sunt duo vitia, quæ Concilium emendare voluit, quoniam ea Cleri dissolutionem fovebant.

FAGNANUS in idem Cap. 5. aliam proponit Questionem circa Cap. 1. Sess. XIV. quam ex occasione exponit prolixè tractat, quamvis uno verbo dirimi possit; querit nimirum, an ex hujus Cap. dispositione, Prælati Regulares possint erga suos Religiosos, id quod Episcopo conceditur erga Clericos Sæculares? Respondere sufficiebat, quod Capite hoc de Religiosis non agente, Prælati Regulares Juris communis regulis subjacent; itaque, cum nullus sit Textus, qui his Prælati, vel Episcopo, concedat facultatem ab Ordinibus receptis, absque causâ legitimâ, ritè probatâ, suspendendi; non magis ii Prælati hodiè id possunt, quam olim. Præterea, rationes in Clericorum Sæcularium gratiam adductæ, pro Religiosis militant: eorum fama, Prælatique existimatio, postulant, ut causa, ejusque justitia, manifestæ sint.

CAPUT II.

Caput 2. de Clericis pugnantibus.

FAGNANUS hoc Caput exponens, duas quæstiones circa Decreta Concilii Tridentini proponit; priorem in Cap. 7. Sess. XIV. Querit, an interdictum à Concilio latum, ut non detur dispensatio ab homicidio voluntario quoad promotionem ad Ordines Sacros, & Beneficia qualibet, ad eos extendatur, qui illud patrant, post promotionem ad Ordines Sacros, & Beneficia? numque hi, per interdictum illud, excludantur à dispensatione, quoad Exercitium Ordinum receptorum & administrationem jurium spiritualium sui Beneficii? Respondet, Congregationem Concilii interpretem, ipsosque Pontifices declaravisse, extensioni non esse locum, à num. 23. 41.

Contra responsionem hanc objici potest. 1. Rationem Concilii, quæ est, Legem Mosaicam ab Altari excludere virum homicidii præmeditati, sive deliberatione præviâ, & ex insidiis admitti, reum, locum habere tam erga promotum, quam erga eum, qui nondum promotus est. 2. Homicidium à viro ad Or-